

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **V. P.**, proti žalované: **Česká lékařská komora**, se sídlem Dolní náměstí 38, Olomouc, proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 6. 2014, č. j. 14/79-001/0507, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 19. 11. 2014, č. j. 65 A 31/2014 – 49,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá.**
- II.** Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 19. 11. 2014, č. j. 65 A 31/2014 – 49 **se** ve výroku č. II **zrušuje** a věc **se vrací** k dalšímu řízení tomuto soudu.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále také jen „stěžovatel“) se žalobou domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 29. 6. 2014, č. j. 14/79-001/050, kterým revizní komise žalované zamítla námitku žalobce proti rozhodnutí pověřeného člena revizní komise žalované ze dne 16. 6. 2014, č. j. 14/79-001/0507, který odmítl stížnosti žalobce na lékařku – MUDr. A. A. – ve věci ukončení péče o žalobce podle § 48 odst. 2 písm. e) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V žalobě současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů k ochraně jeho práv v řízení z důvodu nemajetnosti. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále „krajský soud“) usnesením ze dne 19. 11. 2014, č. j. 65 A 31/2014 – 49, (dále jen „napadené usnesení“) ve výroku I. přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu a ve výroku II. zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů. Stěžovatel podal kasační stížnost proti výroku č. II napadeného usnesení.

Krajský soud v odůvodnění **napadeného usnesení** uvedl, že z prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků, ze sdělení Úřadu práce ČR, Krajské pobočky v Českých Budějovicích ze dne 22. 10. 2014 a 3. 11. 2014, a dále

ze sdělení České správy sociálního zabezpečení ze dne 31. 10. 2014 zjistil, že žalobce je ženatý, je invalidní ve III. st. ZTP/P a uznán bezmocným ve III. st. závislosti, je poživitelem invalidního důchodu, příjemcem příspěvku na péči a příspěvku na mobilitu. Ve společné domácnosti žije s manželkou a dále se třemi nezaopatřenými dětmi. Pro účely posouzení schopnosti žalobce zaplatit soudní poplatek zohlednil součet invalidního důchodu žalobce a odměny pěstouna pobírané manželkou žalobce a po zhodnocení měsíčních výdajů rodiny, a po přezkoumání podmínek § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů, (dále „s. ř. s.“) konstatoval, že u žalobce jsou splněny předpoklady pro osvobození od placení soudních poplatků, neboť měsíční příjem pětičlenné rodiny žalobce na zaplacení soudního poplatku za žalobu nepostačuje. Požadavek na zaplacení sebemenší částí soudního poplatku by pro žalobce znamenal faktické znemožnění přístupu k soudu. Zjevnou neúspěšnost návrhu soud neshledal. V popsáných osobních, zdravotních a majetkových poměrech žalobce soud shledal výjimečné okolnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků zcela ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

Krajský soud k žádosti o ustanovení zástupce uvedl, že podmínka pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 8 s. ř. s. spočívající v existenci předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, je u žalobce splněna, ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. však také vyžaduje, aby bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv navrhovatele. Krajský soud dospěl k závěru, že žalobce je zcela způsobilý vystupovat v řízení bez právní pomoci. Žaloba je sepsána zcela srozumitelně, obsahuje všechny náležitosti dle § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 s. ř. s., žalobce přehledně a jasně tvrdí, z jakých skutkových a právních důvodů považuje napadený výrok rozhodnutí za nezákonný, označuje a dokládá důkazy k prokázání svých tvrzení, formuluje bezvadný žalobní petit a v souladu s § 71 odst. 2 s. ř. s. doložil soudu rovněž opis napadeného rozhodnutí. Žalobce si je tedy zjevně vědom svých procesních povinností, které beze zbytku splnil. Posuzovaná věc nadto není složitá, neboť napadené rozhodnutí je rozhodnutím o nedostatku kompetence, tj. soudu přísluší toliko rozhodnout, zda žalovaná postupovala v souladu se zákonem, když se stížností žalobce na postup lékařky odmítla věcně zabývat. Z hlediska zdravotního soud z obsahu spisu zjistil, že žalobce trpí závažným postižením pohybového aparátu, není však osobou s duševním nebo mentálním postižením. Z uvedených skutečností je zjevné, že ustanovení zástupce dle § 35 odst. 8 s. ř. s., které je mimořádným opatřením, není k ochraně práv žalobce třeba, neboť tento je způsobilý hájit svá práva před soudem sám, když podaná žaloba je na dobré formální i obsahové úrovni. Ke stejným závěrům dospěl ostatně i Nejvyšší správní soud např. v rozsudku sp. zn. 4 Azs 390/2005. Proto krajský soud návrh žalobce na ustanovení advokáta k ochraně jeho zájmů zamítl.

Stěžovatel spolu s podanou **kasační stížností** požádal o osvobození od soudních poplatků pro kasační stížnost a dále o ustanovení zástupce z řad advokátů pro zpracování, podání a zastoupení v řízení o kasační stížnosti na ochranu svých práv. Kasační stížnost podává z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s, neboť podle jeho názoru je napadené usnesení nepřezkoumatelné. Tvrzenou nepřezkoumatelnost stěžovatel shledává v nedostatku důvodů rozhodnutí, což je taková vada řízení, která může mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Kasační stížnost stěžovatele se týká procesního postavení účastníků řízení, jejich práv a povinností. K tomu, aby účastníci mohli řádně uplatňovat svá práva, musí být vybavení celou řadou procesněprávních práv a povinností a musí být vytvořeny takové podmínky, které toto uplatňování umožní. Mezi nejdůležitější lze řadit právo na spravedlivý proces a právo na rovné postavení před soudem. Stěžovatel se dále podrobně zabývá obsahem těchto dvou práv, a také obsahem dalších práv účastníků řízení. Stěžovatel jakožto žalobce v řízení před krajským soudem poukazuje na to, že je těžce zdravotně postižený, trvale upoután na lůžko, a tedy zejména ze zdravotního důvodu, byť soudem byl již popsán a údajně zohledněn při rozhodování o osvobození od soudních poplatků, nebude schopen vykonat veškerá svá ústavně garantována

pokračování

práva, jako právo nahlížet do spisu ve své věci (§ 48), právo vyjádřit se ke všem důkazům a k návrhům důkazů (§ 123), navrhnout další důkazy, atd. a dále nebude schopen reagovat na podání strany žalované, zejména pro neznalost práva. Věc sp. zn. 4 Azs 390/2005, na níž krajský soud odkazuje, se týká jiných okolností, toto rozhodnutí proto nelze paušalizovat. Stěžovatel dále upozorňuje na názor krajského soudu, že se nejedná o zjevně neúspěšný návrh. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení ve výroku II. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k rozhodnutí o ustanovení zástupce z řad advokátů na ochranu jeho práv.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s. Nejvyšší správní soud předně uvádí, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že přiznané osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud v první řadě vyhodnotil žádost stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o předmětné kasační stížnosti. Jakkoliv z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že jde-li o kasační stížnost proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, není třeba na povinném zastoupení stěžovatele trvat, neboť by to znamenalo jen řetězení daného problému (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 – 41, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 4 As 21/2004, přístupný na www.nssoud.cz), stěžovatel přesto o ustanovení zástupce požádal. V takovém případě je Nejvyšší správní soud povinen se s jeho návrhem zabývat a rozhodnout o něm.

Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. platí, že navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Zástupce ustanovený v řízení před krajským soudem, je-li jím advokát, zastupuje navrhovatele i v řízení o kasační stížnosti.

Z citace uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1.) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2.) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. Stěžovatel byl od soudních poplatků osvobozen v řízení před krajským soudem a přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti. První podmínka tak byla splněna. Co se druhé podmínky týče, Nejvyšší správní soud neshledal, že by ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti bylo nezbytně třeba k ochraně zájmů stěžovatele. Z kasační stížnosti jasně vyplývá, z jakých důvodů stěžovatel rozporuje výrok č. II napadeného usnesení a proč má za to, že tento výrok je nepřezkoumatelný, a případné doplnění kasační stížnosti advokátem by nemělo vliv na její úspěšnost, protože důvody uváděny stěžovatelem shledal zdejší soud jako dostačující pro přezkum důvodnosti jeho kasační stížnosti.

K posouzení správnosti výroku II. napadeného usnesení Nejvyšší správní soud uvádí následující. Stěžovatel podal žalobu dne 1. 7. 2014 Městskému soudu v Praze (dále „městský soud“), ve které požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, k žalobě doložil podklady, které měli doložit jeho nemajetnost. Městský soud stěžovatele vyzval k zaplacení soudního poplatku za žalobu, v reakci na to stěžovatel doplnil potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Městský soud usnesením ze dne 28. 7. 2014, č. j. 8 A 102/2014 – 38 rozhodl o postoupení věci Krajskému soudu v Ostravě, a to z důvodu,

že sídlo žalované je v Olomouci a podle § 7 odst. 2 s. ř. s. je k řízení místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany. Krajský soud v Ostravě vyžádal sdělení od Úřadu práce ČR, a České správy sociálního zabezpečení, a poté rozhodl předsedkyní senátu, že stěžovateli přiznává osvobození od soudních poplatků a jeho žádost o ustanovení zástupce zamítá.

Nejvyšší správní soud se ve své judikatuře již zabýval otázkou naplnění druhé zákonné podmínky pro ustanovení zástupce: „*Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z ne kvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.*“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, rozsudek ze dne 18. 1. 2006, č. j. 4 Azs 390/2005 - 4, dále např. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 - 62, rozsudek ze dne 4. 12. 2013, č. j. 1 As 117/2013 - 17, nebo rozsudek ze dne 30. 5. 2007, č. j. 1 Afs 32/2006 - 48, přístupný na www.nssoud.cz)

Krajský soud posuzoval stěžovatelu žádost ve světle uvedené judikatury – zabýval se tím, že žaloba obsahuje všechny náležitosti, zhodnotil, že stěžovatel si je vědom svých procesních povinností, které beze zbytku splnil, a posuzovaná věc není složitá. Krajský soud dále dospěl k závěru, že ačkoliv žalobce trpí závažným postižením pohybového aparátu, není osobou s duševním nebo mentálním postižením a je proto způsobilý hájit svá práva před soudem sám. Tento závěr krajského soudu považuje zdejší soud za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že ze soudního spisu nevyplývá, že by stěžovatel byl poučen ve smyslu § 51 s. ř. s., podle něhož soud může rozhodnout ve věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí, a má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci, o tom musí být ve výzvě poučen. Ačkoliv to byl úkon, který by zřejmě následoval po odstranění vad podání žaloby, nelze dopředu vyloučit, že by stěžovatel požadoval jednání ve věci. Pokud mu však zdravotní stav neumožňuje dostavit se k jednání, což dokládá i stěžovatelem předložené lékařské potvrzení, nelze vyloučit, že by mu neustanovením advokáta skutečně bylo znemožněno využít jeho procesního práva. Stěžovatel v doplnění ze dne 21. 7. 2014 adresovaném Městskému soudu v Praze ještě před postoupením věci krajskému soudu uvedl, že jeho mimořádně nepříznivý zdravotní stav je neslučitelný s jeho přítomností u jednání a vzhledem k jeho finanční tísní nemá ani možnost zastoupení advokátem. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud aplikoval ustálenou judikaturu bez toho, že by se vypořádal se specifiky dané věci spočívajícími v otázce, zda zdravotní stav nebrání stěžovateli hájit svá práva před soudem ve smyslu realizace všech jeho procesních práv vyplývajících z čl. 36 Listiny. Za situace, kdy krajský soud nemá postaveno najisto, že v řízení nebude podle § 51 nařízeno jednání, musí se zabývat i variantou, že zdravotní stav by stěžovateli bez zastoupení neumožnil efektivně hájit jeho práva, zejména pokud neshledal zjevnou neúspěšnost jeho žalobního návrhu.

Nejvyšší správní soud nad rámec odůvodnění upozorňuje krajský soud, že ze soudního spisu ani nelyne, že by byl stěžovatel poučen o složení senátu poté, co byla věc postoupena krajskému soudu. Poučení o složení senátu neobsahující jména soudců, kteří budou ve věci rozhodovat, sice nezakládá důvod zmatečnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., ani jinou vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., pokud byl senát obsazen v souladu s rozvrhem práce a žádný z rozhodujících soudců neměl být z rozhodování vyloučen pro podjatost (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 5. 2005,

pokračování

č. j. 2 Afs 178/2004 - 128, přístupný na www.nssoud.cz), nicméně stěžovatel by měl být poučen o složení senátu, tak aby měl možnost fakticky uplatnit např. i právo namítat případnou podjatost soudce, který bude v jeho věci rozhodovat.

Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto zrušil výrok č. II napadeného usnesení. Krajský soud tak bude muset znovu posoudit, zda ustanovení zástupce je či není nezbytně třeba k ochraně práv navrhovatele, a to mj. i z hlediska jeho zdravotního stavu a jeho možnosti využít tak jeho procesní práva.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti. Nutno však uvést, že stěžovatel, který měl ve věci úspěch, nedoložil žádné náklady řízení a ani ze spisu nejsou žádné náklady zřejmé, a proto Nejvyšší správní soud vychází z toho, že žádné náklady stěžovateli v této fázi řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. ledna 2015

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu